

ПСИХОМЕТРИСКА АНАЛИЗА НА КРАТКАТА ВЕРЗИЈА НА СКАЛАТА НА СТАВОВИ КОН ЛЕЗБЕЈКИ И ГЕЈ-МАЖИ (ATLG-S)

Кратка содржина

Истражувањето е спроведено со цел да ги испита психометриските својства на кратката верзија на Скалата на ставови кон лезбијки и геј-мажи (ATL-S) преведена на македонски јазик. Вкупно 500 студенти на додипломски студии кои студираат на пет различни дисциплини (медицина, стоматологија, психологија, специјална едукација и рехабилитација и социјална работа) доброволно учествуваа во истражувањето со давање одговори на неколку прашалници: целиот инструмент (ATLG-S), Скала на трансфобија (TS), Тест за коефициент на емпатија со осум ајтеми, кратка верзија на Скалата на ориентација кон доминација (SDO) и кратка верзија на Скалата за доверба во луѓето.

Анализата на податоците укажува на тоа дека внатрешната конзистентност на ATLG-S скалата е соодветна како за целиот инструмент ($\alpha = .90$), така и за супскалите за ставот кон лезбијките ($\alpha = .85$) и кон геј-мажите ($\alpha = .77$). Спроведената експлораторна факторска анализа со методот на главни компоненти, проследена со облимин ротација, извлече двофакторско решение на внатрешната структура на инструментот. Иако не е во согласност со претходните наоди, добиената структура може да се објасни и да се смета за адекватна. Проверките на валидноста со методите на разлики меѓу групи, тестовите на конвергентна и на дискриминантна валидност, уверливо потврдија дека ATLG-S е валидна и релијабилна мерка за негативни ставови кон хомосексуалноста и ја поддржуваат неговата употреба како инструмент кај студентите и практичарите кои работат во т.н. помагачки професии.

Клучни зборови: ПСИХОМЕТРИСКА АНАЛИЗА, ХОМОФОБИЈА, ПОМАГАЧКИ ПРОФЕСИИ, ATLG-S

Вовед

Водечките ставови за хомосексуалноста во медицината, психологијата и социјалната работа во последните два века, заедно со професионалните практики кои произлегуваат од нив, може да се опишат како длабоко хомофобични. Првиот посериозен предизвик на моделот на

ментално нарушување кој бил припишуван на хомосексуалноста произлегува од областа на психолошкото тестирање, по истражувањето спроведено од Хукер (Hooker, 1965). Таа го доведува во прашање пристапот што го користеле психоаналитичарите, споредувајќи ги профилите добиени со три проективни техники (а подоцна, вклучува и наоди од објективниот инвентар ММРП), на добро адаптирани лица со хомосексуална ориентација со изедначени примероци од хетеросексуалци. Нејзиниот заклучок, подоцна реплициран од други психолози, е дека не постои типичен хомосексуален профил кој може да се разликува од хетеросексуалните. Овие наоди, заедно со познатите податоци на Кинси дека хомосексуалноста позачестено се јавува во популацијата отколку што се претпоставувало, биле од критично значење во формулирање на тврдењето дека хомосексуалноста не е развојно инфериорна во однос на хетеросексуалноста, односно во донесувањето на одлуката на Американската асоцијација за психијатри да ја отстрани хомосексуалноста од прирачникот за ментални нарушувања во 1973 година. Наскоро потоа, Американското психолошко здружение иницира широко спротивставување на стигматизацијата на ова сексуално малцинство меѓу професионалците за ментално здравје. Две децении подоцна, и Светската здравствена организација и Асоцијацијата на социјални работници, врз основа на акумулираните научни докази и на прифаќање на платформата на почитување и заштита на човековите права, ја прифаќаат истата позиција.

Иако професионалните организации за ментално здравје во развиениот свет се согласуваат дека нехетеросексуалните ориентации се нормални варијации на човечката сексуалност, во многу култури предрасудите кон хомосексуалноста сè уште преовладуваат (Pennington & Knight, 2011). Студиите укажуваат на тоа дека негативните ставови и дискриминаторското однесување вперено против сексуалните малцинства се чести дури и кај професионалци кои работат во т.н. помагачки професии, како што се медицината, психолошкото советување или социјалната работа. Недозволиво високи нивоа на хомофобија се документирани и кај дел од лекарите, медицинските сестри и социјалните работници во различни земји (Barsky & Singleton, 2011, Cohen, Romberg, & Grace, 2005, Jones, 2000, Martinez Barsky, & Singleton, 2011, Kemper & Reynaga, 2015, Smith & Mathew, 2007; Swank & Raiz, 2007; Yen, et al, 2007), иако со поголема фреквенција во оние општества кои поддржуваат поконзервативни вредности (Röndahl, Innala, & Carlson, 2004; Johnson, & Federman, 2014; Weber & Gredig, 2018).

Емпириското проучување на негативните ставови кон хомосексуалноста, често нарекувани и хомофобија или хомонегативност (Rye & Meaney, 2010), не е важно само за да се разберат механизмите на нивно то воспоставување и одржување, туку претставува и основна алатка за проценување на нивната промена во текот на времето, до која може да

дојде или поради структурирани интервенции, главно, во образовниот систем. Меѓу неколкуте инструменти со утврдени психометриски карактеристики, веројатно најпопуларна е *Скалата на ставови кон лезбијки и геј-мажи* (Attitudes Toward Lesbians and Gay-men-ATLG) предложена од Херек во 1984 година (De la Rubia & De la O, 2014). Нејзината популарност произлегува од следниве предности: а) таа прави разлика меѓу ставовите кон геј-мажите и кон лезбијките, што е важно со оглед на доказите кои покажуваат дека мажите имаат тенденција за прифаќање по-негативни ставови кон машката хомосексуалност (Herek, 2000); б) постојат кратки верзии (ATLG-S, 1 и 2) кои лесно се администрираат; и в) инструментот апсорбира прилично универзален збир на индикатори на хомофобијата, бидејќи е успешно стандардизиран во многу култури (на пр. Detenber et al., 2007; Gelbal & Duyan, 2006; Hegarty, 2002). Најнакрај, особено важно за нашите услови, е тоа што авторот го третира инструментот како слободен за употреба во истражувачки цели без надомест.

Со оглед на популарноста на ATLG-скалата и нејзината честа употреба во истражувањата на негативните ставови кон хомосексуалноста во сферата на психолошкото советување, социјалната работа и сродните дисциплини, корисно е таа да им биде достапна на професионалците за локална употреба. Фокусот на оваа студија е да се добијат податоци за метриските карактеристики на кратката верзија на оваа скала (ATLG-S), пред сè за професионалците во помагачките професии. Оттука, примарна цел на истражувањето е утврдувањето на психометриските својства на скалата преведена на македонски јазик, вклучувајќи ја внатрешната структура и првичниот преглед на нејзината конвергентна и дискриминативна валидност.

Корелати на негативните ставови кон хомосексуалците

Меѓу многуте корелати на хомофобијата, постојат неколку кои се потврдени на повеќе различни популации. Емпатијата, особено способноста за преземање туѓа перспектива, проследена е со пониски степени на хомофобија (Johnson, Brems & Alford-Keating, 1997), додека религиозноста (Schulte & Battle, 2004), пониското образование и конзервативните вредности се поврзани со повисоки нивоа на хомофобија (Göncü & Şentürk Erenel, 2018). Десноориентираната авторитарност, фундаментализмот, хостилниот и беневолен сексизам, прифаќањето на митовите од силување и агресивноста, исто така, имаат неколкукратно потврдени корелации со одбивноста кон хомосексуалноста (Nagoshi et al., 2008). Сè поголем број студии укажуваат дека информираноста за ова прашање е во негативна корелација со хомофобичните ставови (Johnson & Federman, 2014; Waki et al., 2017).

Хетеросексуалните мажи и жени обично се разликуваат во нивните ставови кон машкиот наспроти женскиот хомоеротизам. Хетеросексуалните жени имаат помалку предрасуди кон геј-мажите отколку хетеросексуалните мажи (Ratcliff, Lassiter, Markman, & Snyder, 2006), додека хетеросексуалните мажи имаат тенденција да имаат помалку предрасуди против лезбијството отколку против машката хомосексуалност (на пример, Herek, & Capitanio, 1999; Louderback & Whitley, 1997).

Опис на ATLG-S инструментот

Во оригиналната студија на Херек, инструментот е составен од 20 ајтеми (10 во секоја супскала – за мажи и за жени хомосексуалци). Двете супскали имаат високо ниво на внатрешна конзистентност – вредностите на Кронбах алфа-коефициентите ги надминуваат вредностите од $\alpha = 0,85$ кај примероци составени од студентска популација, додека за субјекти од општата популација обично се повисоки од $\alpha = 0,80$. Тест-ретест релијабилноста при задавање алтернативни форми на тестот, исто така, покажува висока временска стабилност ($r \geq 0,80$). Студиите на валидност на инструментот упатуваат на тоа дека скоровите на ATLG се во корелација со други теоретски релевантни конструкти – високите скорови се придружени со посилен религиозност, со прифаќање на традиционалните родови улоги и со одобрување дискриминаторски политики и однесувања (Herek, 2009).

Кратката верзија број 1¹ на скалата ATLG е развиена од страна Херек (Herek, 1984). Таа содржи по 5 ајтеми за геј мажите и за лезбијките. Два од ајтемите во секоја супскала се инверзни. Вкупниот скор за секоја супскала се добива со кумулација на избраните нумерички вредности на Ликертовата скала од 7 степени (1 = воопшто не се согласувам до 7 = сосема се согласувам) на ајтемите. За поедноставување на интерпретацијата, збирот се дели со вкупниот број ајтеми со што се добива интерпретабилен и споредлив скор кој е просек од распонот на скалата на одговарање. Така, можниот распон на скорови кога се користи скалата од 7 степени се протега од 1 (отсуство на хомонегативност) до 7 (највисока хомонегативност) со $4 \pm 0,5$ како неутрална точка.

Дел од тврдењата на оваа верзија се однесуваат на гадење од хомосексуалците (на пр. „Лезбејките се одвратни“), некои се засноваат на морализација (на пр. „Сексот помеѓу двајца мажи е едноставно погрешен“), додека во инверзните ајтеми се тврди дека хомосексуалноста е нормална варијација на човечката сексуалност (на пр. „Машката хомосексуал-

¹ Постои и друга кратка верзија на оригиналната скала, со ист број но различна содржина на ајтемите. Недостаток на таа куса форма е тоа што „женската“ и „машката“ супскала не се директно споредливи, бидејќи ајтемите не се еквивалентни во содржината како кај верзијата 1.

ност е еден вид различен животен стил што не треба да биде осудуван“). Поради содржината на ајтемите, се смета дека оваа скала мери традиционална (наспроти модерна) хомонегативност, втемелена, главно, на морална осуда на хомосексуалноста.

Предложени стратегии за проверка на валидноста на скалата во ова истражување

Со цел да се проверат претпоставените разлики меѓу дефинирани групи, како и да се утврдат аспекти на конвергентна и дискриминантна валидност, во истражувањето се вклучени неколку други варијабли освен хомонегативноста. Степенот на религиозност, образованието, полот, емпатичноста и прифаќањето на еднаквоста, кои имаат веќе утврдени емпириски врски со хомонегативноста, ќе бидат вклучени во тестирањето на конвергентната валидност. Од друга страна, просечниот успех на студии и довербата кај луѓето, кои немаат теоретски врзана или емпириски воспоставена асоцијација со хомонегативноста, ќе се користат за процена на дискриминантната валидност на скалата. Покрај тоа, со анализата ќе се испита внатрешната структура на инструментот и ќе се спореди со други слични студии. За да се спроведат овие анализи, ќе бидат користени следниве статистички постапки: ANOVA, t-тест за независни групи, Спирманов односно Пирсонов коефициент на корелација и факторска анализа – метод на главни компоненти со коса ротација.

МЕТОД

Примерок

Сите учесници вклучени во анализата на психометриските својства беа студенти регрутирани од следниве релевантни факултети/институти на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“: Медицински факултет (N = 137), Стоматолошки факултет (N = 87), Институт за психологија (N = 140), Институт за специјална едукација и рехабилитација (N = 59) и Институт за социјална работа (N = 77). Речиси половина од учесниците (47 %) се бруцоши, а останатите се во трета студиска година. Вкупниот број субјекти во овој пригоден примерок е N = 500 (80 % се женски). Со односот според полот застапен во примерокот, приближно еднакво ја претставува половата дистрибуција во популација студенти од овие студиски групи.

Инструменти

Покрај кратката верзија на ATLG, која, затоа што е во фокусот на студијата, во детали беше опишана во воведот, беа применети уште 4 други инструменти за собирање податоци за верификација на нејзината конвергентна и дискриминантна валидност.

Ставот кон транссексуалците, односно степенот на трансфобија, беше мерен со Скалата на трансфобија (TS) составена од 9 ајтеми, развиена од Нагоши и соработниците (Nagoshi et al., 2008). Тестот за коефициент на емпатија со осум ајтеми (Eight Item Empathy Quotient test) на Ловен и соработниците (Loewen, Lyle & Nachshen, 2010), како и кратката верзија (n = 8) на Скалата на ориентација кон доминација (SDO) на Хо и соработниците (Ho et al., 2015), конструирана за идентификување на нивото на прифаќање на еднаквоста меѓу луѓето, беа задавани за мерење на соодветните варијабли. Четвртиот инструмент е кратката верзија на Скалата за доверба во луѓето составена од 5 ајтеми (Trust) од Јамагиши (Yamagishi, 1986), развиена за идентификација на општото ниво на доверба кон други луѓе. Четирите прашалници се задавани како скали со 7 степени на согласност, со 1 како најнизок степен. Имајќи го предвид малиот број ајтеми вклучени во овие „дополнителни“ инструменти, за сите може да се каже дека имаат прифатлива внатрешна конзистентност, која варира почнувајќи од Cronbach alpha = ,60 до Cronbach alpha = ,80².

Во прашалникот беа додадени и прашања кои се однесуваат на полот, возраста, студиската дисциплина на испитаниците, како и нивната сексуална ориентација, религиозност и моменталната просечна оценка во студирањето. Дел од овие информации беа вклучени во поддршката на анализата на валидност на скалата ATLG-S.

Сите инструменти беа преведени од оригиналните верзии на англиски јазик, низ стандардната „вратена“ постапка, од страна на двајца независни билингвални преведувачи. Пред почетокот на процесот на прибирање податоци, спроведена е пилот-студија со цел да се провери разбирливоста на преведените инструменти, во која учествуваа 10 студенти по психологија. Не беа пријавени ниту разлики во преводите ниту проблеми со разбирливоста на значењата на тврдењата.

Постапка

Субјектите во истражувањето беа информирани дека нивното учество е доброволно и дека одговорите се анонимни. Со исклучок на бруцошите кои студираат психологија, кои беа замолени да одговорат онлајн, прашалникот беше администриран за време на редовната настава. Податоците се собрани во текот на април 2019 година.

РЕЗУЛТАТИ

Дескриптивни наоди

Социодемографските податоци на учесниците добиени врз основа на нивно известување се сумирани во Табела 1. Од вкупно 500 вклуче-

² Сите алфа-коефициенти на Кронбах се соопштени во поглавјето Резултати во Табела 2.

ни студенти, 447 (89,6 %) ја идентификувале својата сексуална ориентација како исклучиво хетеросексуална, додека 8,4 % се декларирале како нехетеросексуалци. На оваа табела е прикажана и распределбата на самооценетиот степен на религиозност и соопштениот просек на студии кај испитаниците од женски и од машки пол.

Табела 1. Структура на примерокот: сексуалната ориентација, просекот и религиозноста (според пол)

пол	Женски	Машки	Вкупно
	f (%)	f (%)	f (%)
Сексуална ориентација			
хетеросексуални	357 (71,5)	90 (18,0)	447 (89,6)
не-хетеросексуални	35 (7,0)	7 (1,4)	42 (8,4)
без одговор	7 (1,7)	4 (0,6)	11 (2,0)
Просек (категија)			
6-7	22 (4,4)	6 (1,2)	28 (5,5)
7-8	168 (33,7)	41 (8,2)	209 (42,0)
8-9	148 (29,7)	34 (6,8)	182 (36,4)
9-10	61 (12,2)	18 (3,6)	79 (15,8)
без одговор	1 (0,2)	1 (0,2)	2 (0,4)
Религиозност (категија)			
многу религиозен/а	63 (12,6)	12 (2,4)	75 (15,0)
умерено религиозен/а	261 (52,2)	60 (12,0)	321 (64,2)
атеист/агностик	76 (15,2)	28 (5,6)	104 (20,8)

Табела 2 ги прикажува добиените податоци за ставовите кон машката и кон женската хомосексуалност и останатите варијабли вклучени во анализата. Поделбата според полот во презентирањето на овие податоци е направена во согласност со културно универзалните разлики помеѓу мажите и жените во ставовите кон хомосексуалноста. Покрај просечните вредности кои се трансформирани како просеци на скала од 1 (најнизок степен) до 7 (највисок степен), табелата ги содржи и стандардните отстапувања, *p*-вредностите за Shapiro-Wilks-тестот за нормалност на дистрибуциите и *t*-тестовите (заедно со аналогните *p*-вредности) од споредбите помеѓу двете полови групи во однос на вклучените варијабли. Скоровите за сите вклучени варијабли се во рамките на неутралниот опсег (4 ± 0.5), со исклучок на емпатијата што е малку над овие рамки. Освен „класичниот„ наод за повисок степен на негативни ставови кон машката хомосексуалност, не се регистрирани други разлики меѓу студентките и студентите.

Табела 2. Дескриптивни податоци за варијаблите и разлики помеѓу студентките и студентите

	n	Cr.α	Сите учесници		Shapiro Wilks-тест	женски (N = 400)		машки (N = 100)		t-тест (маш.-жен.)	
			M	SD		p	M	SD	M	SD	t
ATLG-S	10	,90	3,69	1,69	0,00	3,63	1,67	3,89	1,75	-1,33	,183
Хомофобија											
Супскала за мажи	5	,77	3,68	1,69	0,00	3,57	1,63	4,12	1,85	-2,86	,00**
Супскала за жени	5	,85	3,72	1,83	0,00	3,73	1,85	3,68	1,80	0,26	,793
EQS емпатија	8	,60	4,69	0,97	0,00	4,67	0,96	4,77	1,01	-0,83	,407
TS трансфобија	9	,80	4,43	1,50	0,00	4,43	1,48	4,43	1,55	0,01	,525
Trust доверба	5	,72	4,15	1,54	0,00	3,09	1,59	3,36	1,33	-1,55	,120
SDO прифаќање еднакв.	5	,68	3,60	1,17	0,00	3,61	1,20	3,54	1,05	0,49	,625

**p < 0.01

Целата ATLG-S скала има висока внатрешна конзистентност $\alpha = ,90$. Коефициентите на релијабилност од Табела 2 упатуваат на тоа дека и супскалата за лезбијки ($\alpha = ,85$) и мажи хомосексуалци ($\alpha = ,77$) се доволно внатрешно хомогени. Сите ATLG ајтеми високо корелираат со вкупниот скор на скалата, што укажува на тоа дека се доволно дискриминативни (Табела 3). Интерајтемските корелации на целата скала варираат од $r = ,17$ до $r = ,54$.

Табела 3. Просеци за ATLG-S ајтемите (M) и корелации со вкупниот скор (r)

Ајтеми	M	r ^{††}
1. Мажите кои се хомосексуалци ми се одвратни.	3,75	,77**
2. Машката хомосексуалност е перверзна.	3,69	,76**
3. Машката хомосексуалност е еден природен израз на сексуалноста кај мажите †	3,60	,48**
4. Сексот меѓу двајца мажи е едноставно погрешен.	4,24	,78**
5. Машката хомосексуалност е само еден вид различен животен стил што не треба да... †	2,94	,55**
6. Лезбијките ми се одвратни.	3,76	,79**
7. Женската хомосексуалност е перверзна.	3,54	,73**
8. Женската хомосексуалност е еден природен израз на сексуалноста кај жените†	3,91	,71**
9. Сексот меѓу две жени е едноставно погрешен.	3,90	,78**
10. Женската хомосексуалност е само еден вид различен животен стил што не треба да ... †	3,48	,75**

p < .01 †инверзни ајтеми††коэффициенти на корелацијата со вкупниот скорp < .01

Наоди за внатрешната структура на скалата на ATLG-S

Прелиминарните тестови сугерираат дека дистрибуцијата на примерокот ги задоволува потребните барања — КМО-тестот изнесува 0,836 а статистички е значаен и Бартлетовиот тест за сферичност ($p < .001$). Како што е направено во поголемиот дел од претходните студии кои ја испитуваат структурата на основната верзија на инструментот, така и во овој случај беше користен методот на Главни компоненти за екстракција на факторската структура, проследен со коса (Облимин) ротација. Критериумот за екстракција на факторите беше вредност на латентниот корен поголема од 1. Факторското решение кое е претставено на Табела 4 е постигнато по 4 итерации. За соодветноста на ова решение зборува и тоа што двата фактора објаснуваат 62 % од варијансата. Понатаму, паралелните ајтеми на супскалите за геј-мажи и лезбијки ги имаат највисоките заситувања на истите фактори. Највисоки заситувања со првиот фактор имаат оние ајтеми кои се потпираат на емоциите на гадење и одбивност, заедно со морализацијата, додека вториот фактор е базиран на рационални објаснувања за хомосексуалното однесување. Двата извлечени фактора умерено корелираат ($r = 0,38$), што индиректно сугерира дека двофакторското решение не е создадено само врз основа на тоа што четирите ајтеми лоцирани на вториот фактор се токму инверзните.

Табела 4. Факторска матрица на ATLG-S

Ајтем бр.	Фактор 1	Фактор 2
1.	,852	
2.	,851	
3.		,848
4.	,831	
5.		,783
6.	,865	
7.	,766	
8.		,688
9.	,779	
10.		,692

Метод на ротација: Oblimin
вредностите под 0,50 не се прикажани во матрицата

Наоди од процената на валидноста на скалата на ATLG-S

Валидност на разлики меѓу групи. Во согласност со претходните емпириски наоди, се очекуваат неколку значајни разлики меѓу дефинирани групи. Помеѓу сите три групи одредени врз основа на религиозно-

ста, беа пронајдени значајни разлики во очекуваниот правец ($F(3) = 20,21, p < ,01$): многу религиозни ($M = 4,51; SD = 1,54$), умерено религиозни ($M = 3,79; SD = 1,56$) и атеисти/агностици ($2,93, SD = 1,69$). Сите *post-hoc* разлики меѓу овие групи се значајни на ниво $p < 0,01$. Исто така, се очекуваше дека студентите од повисоките години на студирање (како пообразовани) се помалку хомофобични. Оваа разлика е поддржана со споредбите помеѓу студентите од трета година, кои имаат пониска хомофобичност, и бруцошите, кај кои е повисока ($t(462) = 4,84, p < ,01$). Очекуваната разлика помеѓу студентите (повисока хомофобија) и студентките на геј-супскалата е потврдена ($t(468) = 2,86, p < ,01$), исто како и отсуството на таква тенденција за супскалата за лезбијки ($t(472) = ,26, p > ,05$).

Конвергентна валидност. Како што беше предвидено, вкупниот скор на хомофобија има највисока корелација со трансфобијата³ ($r(459) = ,49, p < ,01$), потоа со прифаќање еднаквост меѓу луѓето ($r(463) = ,35, p < ,01$) и емпатичноста ($r = -,27, p < ,01$).

Дискриминантна валидност. Иако се очекуваше дека нема поврзаност помеѓу довербата во луѓето и хомонегативноста, резултатите покажуваат дека постои блага, но значајна корелација ($r(473) = 0,14, p < ,01$). Хипотезата за отсуство на корелација помеѓу успехот на студии и хомонегативноста е потврдена со анализата ($r(463) = -,08, p > ,05$).

Дискусија

Зададен на студенти кои се подготвуваат за различни помагачки професии, ATLG-S верзијата на тестот која е развиена за да се измери степенот на хомофобија има одлична внатрешна конзистентност. Сите ајтеми се високоповрзани со вкупниот скор од тестот. Меѓусебните корелации на ајтемите се умерено високи, што сугерира дека конзистентноста на конструктот не е вештачка.

Како што е опишано од авторот на оваа скала, десетте ајтеми вклучени во кратката верзија биле избрани врз основа на нивната висока корелација со вкупниот скор од тестот. Ова води кон идејата дека сите тие треба да припаѓаат на ист фактор. По екстрахирањето на фактори во првичната студија, Херек идентификува единствен фактор „осудување – толеранција“ и тврди дека „ајтемите што ја сочинуваат кореспондираат на личните и културните ставови популарно наречени хомофобија“ (Херек, 1994, 208). Антиципираната еднофакторска структура не е идентификувана во рамките на оваа студија. Експлораторната факторска анализа даде двофакторско решение кое објаснува значителна пропорција на варијанса. Дводимензионалната факторска структура е ут-

³ Поради нарушувањата на нормалноста на дистрибуциите опишани во Табела 2, сите коефициенти се пресметуваат како Spearman rho.

врдена и на примероци од студенти во САД (Stoeber & Morera, 2007) и во Чиле (Delgado & Castro, 2012). Сепак, овие фактори добиени на оригиналната верзија на инструментот се сосема различни од структурата пронајдена во ова истражување. Едно објаснување за тоа, веќе нагласено во претходна студија (Mogeno et al., 2014), е дека внатрешната структура може да варира од една во друга култура. Неодамнешна студија за внатрешната структура на втората кратка верзија на Скалата на ATLG, направена и со EFA и со CFA, откри дека е тешко да се одговори на дилемата дали кратката форма е или не е еднодимензионална. Овие автори, меѓу другото, го критикуваат пристапот на Херек, велејќи дека „конструкторот на скалата се потпира на корелации без јасна теоретска концептуализација за да ги избере ајтемите, ...жртвувајќи го потенцијалното богатство на содржината на латентниот конструкт и ставајќи ја содржинската валидност под ризик“ (Siebert, Chonody, Siebert, & Rutledge, 2014, 206). Друг потенцијален предизвик во користењето на овој инструмент, особено за проучување на студенти од општествени науки или професионалци во помагачките професии, како вообичаено социјално посвесни, помалку хомофобични отколку општата популација, е недостигот на суптилноста во артикулација на содржината на ајтемите.

Ограничувања. Истражувањето има и ограничувања кои е неопходно да се наведат. Сите вклучени инструменти не се имуни на вообичаените проблеми што се случуваат при мерење со самоизвестување, особено ако се земе предвид дека не беа преземени посебни мерки за нивно мотивирање за посветено учество. Уште поважно, дел од користените инструменти претставуваат кратки верзии, со поскупо психометриски својства од нивните целосни еквиваленти. Конечно, примерокот е пригоден, па затоа најдобро би било претставените наоди да се третираат како прелиминарни.

Заклучок

Анализата на ајтемите, проверката на внатрешната конзистентност и на аспектите на валидноста на инструментот покажаа дека скалата ATLG-S на македонски јазик може да се користи како релијабилна и валидна мерка на хомонегативност (хомофобија) меѓу студентите кои се подготвуваат и практичарите кои работат во сферата на помагачките професии. Иако бројот на ајтеми и содржината ја прават оваа скала несоодветна за тријажни цели, таа може да се применува за процена на степенот на хомонегативност. Оваа кратка верзија бара минимални напори на испитаниците, а фактот дека таа високо корелира со долгата верзија ја прави корисна алатка за истражување во сферата на прифаќање на сексуалните различности.

Литература

- Cohen, L. A., Romberg, E., Grace, E. G., & Barnes, D. M. (2005). Attitudes of Advanced Dental Education Students Toward Individuals with AIDS. *Journal of Dental Education*, 69(8), pp. 896-890.
- De la Rubia, M. & De la O, .V. (2014). Measurement of attitudes toward lesbians and gay men in students of health sciences from northeast Mexico *Journal of Behavior, Health & Social Issues*, 6- 1, pp.51-65.
- Detenber, B., Cenite, M., Ku, M., Ong, C., Tong, H., & Yeow, M. (2007). Singaporeans' attitudes toward lesbians and gay men and their tolerance of media portrayals of homosexuality. *International Journal of Public Opinion Research*, 19, pp. 367-379.
- Delgado, J. E. B. & Castro, M. C. (2012). A confirmatory factor analysis of the Spanish language version of the Attitudes Toward Lesbians and Gay Men Scale (ATLG). *Universitas Psychologica*, 11(2), pp. 579-586.
- Gelbal, S. & Duyan, V. (2006). Attitudes of university students toward lesbians and gay men in Turkey. *Sex Roles*, 55, pp. 573-579.
- Gönenç İ. M. & Şentürk Erenel, A. (2018). Determining Homophobic Attitudes of Nursing Students in Turkey and the Factors Affecting Them. *Clinical Experimental Health Science*, DOI: 10.5152/clinexphealthsci.2018
- Hegarty, P. (2002). "It's not a choice, it's the way we're built: Symbolic beliefs about sexual orientation in the US and Britain. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 12, pp. 153-166.
- Herek, G. M. (1984). Attitudes toward lesbians and gay men: A factor-analytic study. *Journal of Homosexuality*, 10, pp. 39-51.
- Herek, G. M. (1994). Assessing attitudes toward lesbians and gay men: A review of empirical research with the ATLG scale. In B. Greene, & G. M. Herek (Eds.), *Lesbian and gay psychology: Theory, research, and clinical applications* (pp. 206-228). Thousand Oaks, CA: Sage. Theory, research, and clinical applications (pp. 206-228). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Herek, G. M., & Capitano, J. P. (1999). Sex differences in how heterosexuals think about lesbians and gay men: Evidence from survey context effects. *Journal of Sex Research*, 36, pp. 348-360.
- Herek, G. M. (2000). Sexual prejudice and gender: Do heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men differ? *Journal of Social Issues* 56(2), pp. 251-266.
- Ho, A. K., Sidanius, J., Kieily, N., Sheehy-Skeffington, J., Pratto, F., Henkel, K. E., Koels, R., & Stewart, A.L. (2015). The nature of social dominance

- orientation: Theorizing and measuring preferences for intergroup inequality using the new SDO7 scale. *Journal of Personality and Social Psychology*, 109(6), pp. 1003-1028.
- Hooker, E. (1965). An empirical study of some relations between sexual patterns and gender identity in male homosexuals, pp. 24–52, In J. Money (Ed.), *Sex research: new development*, New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Johnson, L., & Federman, E. J. (2014). Training, experience, and attitudes of VA psychologists regarding LGBT issues: Relation to practice and competence. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 1(1), pp. 10-18.
- Johnson, M. E., Brems, C. & Alford-Keating P. (1997). Personality correlates of homophobia, *Journal of Homosexuality*, 34 (1), pp. 57-69.
- Jones, L. S (2000). Attitudes of Psychologists and Psychologists-in-Training to Homosexual Women and Men, *Journal of Homosexuality*, 39(2), pp. 113-132, DOI: 10.1300/J082v39n02_06
- Kemper, C. N. & Reynaga, N. J. (2015). Social workers' attitudes towards lesbian, gay, bisexual and transgender adoptions, Electronic Theses, Projects and Dissertations. Paper 149, Retrieved on May 7th, 2019 from <https://scholarworks.lib.csusb.edu/cgi>
- Loewen, P., Lyle, G. & Nachshen, J. (2010). An eight-item form of the Empathy Quotient (EQ) and an application to charitable giving. Retrieved on April 24th, 2019, Available at:http://individual.utoronto.ca/loewen/Researchfiles/Eight%20Question%20ES_final.pdf
- Louderback, L. A., & Whitley, B. E. (1997). Perceived erotic value of homosexuality and sex-role attitudes as mediators of sex differences in heterosexual college students' attitudes toward lesbians and gay men. *Journal of Sex Research*, 34, pp. 175–182.
- Martinez, P. Barsky, A & Singleton, S. (2011). Exploring Queer Consciousness Among Social Workers. *Journal of Gay & Lesbian Social Services* 23(2), pp. 296-315.
- Moreno, A., Herazo, E., Oviedo, H. & Campo-Arias, A. (2015). Measuring Homonegativity: Psychometric Analysis of Herek's Attitudes Toward Lesbians and Gay Men Scale (ATLG) in Colombia, South America. *Journal of homosexuality*. 62. 10.1080/00918369.2014.1003014.
- Nagoshi, J. L., Adams, K. A., Terrell, H. K., Hill, E. D., Brzuzy, S., & Nagoshi, C. T. (2008). Gender differences in correlates of homophobia and transphobia. *Sex Roles*, 59(7-8), pp. 521–531. doi:10.1007/s11199-008-9458-7
- Pennington, J. & Knight, T. (2011). Through the lens of hetero-normative assumptions: Re-thinking attitudes toward gay parenting. *Culture, Health & Sexuality*, 13(1), pp. 59-72.

- Ratcliff, J. J., Lassiter, G. D., Markman, K. D., & Snyder, C. J. (2006). Gender differences in attitudes toward gay men and lesbians: The role of motivation to respond without prejudice. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32, pp. 1325–1338.
- Röndahl, G., Innala, S., & Carlson M. (2004). Nurses' attitudes towards lesbians and gay men. *Journal of Advanced Nursing*, 47(4), pp. 386–92.
- Rye, B. J., & Meaney, G. J. (2010). Measuring homonegativity: A psychometric analysis. *Canadian Journal of Behavioural Science—Revue Canadienne des Sciences du Comportement*, 42, pp. 158–167.
- Schulte, L. J. & Battle, J. (2004). The relative importance of ethnicity and religion in predicting attitudes towards gays and lesbians. *Journal of Homosexuality*, 47, pp. 127–142.
- Siebert, D., Chonody, J., Siebert, C. & Rutledge, S. (2014). The Importance of Confirmatory Validation: Short Version of the Attitudes toward Lesbians and Gay Men Scale. *Journal of the Society for Social Work and Research*. 5, 189–210. doi.10.1086/676519
- Smith, D. M., & Mathew, C. (2007). Physicians' attitudes toward homosexuality and HIV: survey of a California Medical Society-Revisted (PATHH-II). *Journal of Homosexuality*, 52(1), pp. 1–9.
- Stoeber, C. J. and Morera, O.F. (2007) A Confirmatory Factor Analysis of the Attitudes toward Lesbians and Gay Men (ATLG) Measure. *Journal of Homosexuality*, 52(3–4), pp.189–209.
- Swank, E. and Raiz, L (2007). Explaining comfort with homosexuality among social work students: the impact of demographic, contextual, and attitudinal factors, *Journal of Social Work Education* 43, (2), pp. 257–279
- Waki, A., Nishimura, Y.H., Iwai, M., Okamoto, G., Ito, M. & Hidaka, Y (2017). Effectiveness of a Training Program for Improving Public Health Nurses' Attitudes and Confidence in Dealing with Men Who Have Sex with Men. *Open Journal of Nursing* Vol.7 No.2 DOI:10.4236/ojn.2017.72015
- Weber, P & Gredig, D. (2018). Prevalence and predictors of homophobic behavior among high school students in Switzerland. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 30 (2), pp. 128–153.
- Yamagishi, T. (1986). The provisioning of a sanctioning system as a public good. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, pp. 110–116.
- Yen, C.-F., Pan, S.-M., Hou, S.-Y., Liu, H.-C., Wu, S.-J., Yang, W.-C. and Yang, H.H. (2007). Attitudes toward Gay Men and Lesbians and Related Factors among Nurses in Southern Taiwan. *Public Health*, 121, pp. 73–79.